

УДК [159.923:351.74-051](043.2)

Неллі Іванівна БІЛЕЦЬКА,

аспірант Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

РОЛЬ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ

Розглянуто теоретичні засади дослідження психічної саморегуляції у формуванні особистості правоохоронця. Визначено детермінанти становлення особистості, змістові ознаки та критерії її успішності. Конкретизовано зв'язок саморегуляції з проблемою придатності до служби в правоохоронних органах. Показано вплив саморегуляції на становлення особистості майбутнього правоохоронця в процесі професійної підготовки.

На важливість та актуальність дослідження проблеми саморегуляції людини у контексті формування особистості правоохоронця як суб'єкта правоохоронної діяльності вказується у працях таких вчених, як Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. О. Коновалова, О. І. Кудерміна, М. С. Медведєв, В. В. Романов, О. М. Столяренко, О. П. Хохліна, Г. О. Юхновець та ін. На думку В. В. Романова, в якості одного з головних факторів професійної придатності до служби в правоохоронних органах є високий рівень соціалізації особистості [2, с. 363].

У дослідженнях С. Д. Максименка, В. М. Маркіна, О. П. Хохліної та ін. відмічається, що саме особистісне становлення є вершинною метою психічного розвитку людини. Становлення особистості забезпечується складною системною детермінацією: зовнішньою (соціальною) та внутрішньою – самодетермінацією в процесі індивідуалізації завдяки розвитку самосвідомості. Саме самосвідомість забезпечує можливість самодетермінації та саморозвитку особистості. Вищим рівнем розвитку особистості, на думку вчених, є рівень її самоорганізації та саморегуляції. Особистість же розглядається як стійкий психічний склад людини. В якості змістових ознак особистості наводяться цілісність, унікальність, активність, вираження, відкритість, саморозвиток і саморегуляція. Найвищими критеріями успішності особистісного зростання, або сформованості особистості, є: 1) ефективність діяльності; 2) максимальна самореалізація; 3) досягнення найвищого рівня розвитку. Зрілість же особистості виявляється у свідомому керівництві своєю поведінкою, тобто у здібності бути адекватним й активним соціальним суб'єктом [3].

Особистість правоохоронця – це суб'єкт правоохоронної діяльності, це соціальний суб'єкт, здатний до саморегуляції, що може «дати собі раду» у плані актуальних, найближчих потенційних дій, дій на життєву перспективу та у плані саморозвитку. Саморегуляція визначається як система психічного самовпливу особистості з метою свідомого управління психічними станами до вимог ситуації та доцільності [4].

Правоохоронна діяльність належить до тих видів діяльності, що визначаються, насамперед, системою взаємозв'язків «людина-людина». Зміст такої діяльності зумовлюється багатоваріантністю професійних завдань, значною інтелектуальною й емоціональною насиченістю. Правоохоронна діяльність передбачає виконання службових завдань у напружених, екстремальних, стресогенних умовах. Її здійснення вимагає від правоохоронця мобілізації всіх здатностей особистості, які визначаються вимогами до професії (толерантність – стійкість до впливів несприятливих чинників, знижена чутливість до їх впливів; знижений рівень тривожності; емоційна стійкість [1].

Професійна підготовка майбутнього правоохоронця передбачає засвоєння ним професійної діяльності, необхідних для її виконання знань, умінь, навичок, а також становлення особистості як саморегульованого системного утворення, що складається з соціально значущих психічних властивостей, які забезпечують вибірковість відношень та регуляцію поведінки людини як поведінки суб'єкта активності. Саморегуляція визначається як ознака повноти особистісного становлення правоохоронця [3].

Проблема саморегуляції у формуванні особистості правоохоронця конкретизується проблемою професійної придатності до служби в правоохоронних органах. На думку О.П.Хохліної, найважливішим чинником придатності до правоохоронної діяльності розглядається нервова-психічна (емоційна) стійкість суб'єкта, що передбачає: 1) стресостійкість, яка визначається як необхідний ступінь адаптації до впливу екстремальних факторів середовища і професійної діяльності, як стан фізичного, емоційного і психічного протистояння виснаженню, викликаного тривалим перебуванням в емоційно напружених ситуаціях, як здатність організму зберігати нормальну працездатність; 2) високий рівень самоконтролю над емоціями й поведінкою; 3) працездатність у критичних, що викликають фрустрацію, ситуаціях; 4) адаптивні властивості нервової системи, які дають змогу на належному рівні зберігати працездатність у стані втоми, здатність адекватно реагувати на різні події. Підвищення стресостійкості передбачає також формування власне здатності до саморегуляції, що має велике значення для успішності та ефективності правоохоронної діяльності [5].

Таким чином, здатність до саморегуляції є важливою умовою становлення особистості майбутнього правоохоронця та успішності його професійної підготовки.

Список бібліографічних посилань

1. Коновалова В. О. Юридична психологія : підручник. Харків, 2008. 240 с.
2. Романов В. В. Юридическая психология : учеб. для бакалавров. М., 2012. 533 с.
3. Хохліна О. П. Суть та детермінанти становлення особистості. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Серія соціально-педагогічна*. 2012. Вип. 20, ч. 1. С. 257–265.

4. Хохліна О. П. До проблеми суті саморегуляції особистості // Перспективи втілення демократичних цінностей та реалізації прав людини в Україні : матеріали підсумкової наук.-теор. конф. студентів (м. Київ, 24 квіт. 2013 р.). Київ, 2013. С. 290–292.

5. Хохліна О. П. До проблеми збереження психологічного здоров'я у професійній діяльності юриста (на прикладі правоохоронної діяльності) // Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки в діяльності вищих навчальних заходів МВС України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квіт. 2015 р.) / МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 21–23.

Отримано 25.02.2018

УДК 159.9

Ольга Анатоліївна ГЕРАСИМЕНКО,

аспірант кафедри соціології та психології

факультету № 6 (права та масових комунікацій)

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ПРАВОВА ІДЕНТИЧНІСТЬ»

Проаналізовано поняття особистісної, соціальної ідентичності, маргінальності. Визначено психологічний зміст поняття правова ідентичність. Підкреслена роль процесу соціалізації, правової соціалізації в становленні відповідної правової ідентичності.

В умовах сучасного українського суспільства питання про становлення особистості, її ціннісно-сміслової сфери, навичок цілепокладання та ставлення до свого життя є актуальним та життєво важливим. Успішне функціонування всіх сфер суспільного життя значною мірою визначається особистісними якостями, здібностями, домаганнями та цінностями конкретної людини. Тому питання становлення та розвитку особистості, різних видів її ідентичності (на сьогоднішній день вивчаються особистісна, соціальна, національна, професіональна правова тощо), що обумовлює поведінку особистості (правослухняну чи протиправну) та ефективність її діяльності, є сьогодні надзвичайно актуальними.

У психології проблема ідентичності не є новою, а саме в психоаналітичному напрямку над розробкою проблеми працювали З. Фрейд, Е. Еріксон, Дж. Марсія; у символічному інтеракціонізмі її розглядали Ч. Кулі, Дж. Мід, Г. Фогельсон; у гуманістичному напрямку головними є уявлення про особистість як про принципово унікальну неповторну сутність в цьому напрямі працювали К. Роджерс, Е. Фромм, А. Маслоу та ін. [6].